

Je komt als geroepen!

Preekhandreiking t.b.v. roepingenzondag 11 mei 2014



Dit document is enkel als handreiking bedoeld. Voel je er niet aan gebonden. Kies vrijmoedig je eigen aanpak en insteek. Maar stel ook in jouw gemeente dit thema eens aan de orde. Dat kan bijvoorbeeld op de in de katholieke traditie bekende zgn. roepingenzondag (dit jaar op 11 mei 2014), maar mag natuurlijk ook op elk willekeurig ander moment.

Aanleiding

De directe aanleiding voor het via de NGP website beschikbaar stellen van deze preekhandreiking is dat we als kleine gereformeerde kerken in de nabije toekomst te maken zullen krijgen met een predikantentekort. Maar om alleen daarop in te zoomen tijdens een dienst, dat zou wat te beperkt kunnen zijn met het oog op het geheel van de gemeente waarvoor je preekt. Onderstaande schets biedt hopelijk voldoende aanknopingspunten om de focus te verbreden naar het (in het algemeen) openstaan voor het ontvangen en vervullen van een roeping in kerk en Koninkrijk. Afhankelijk van de situatie van de lokale gemeente kan er ook een concretisering worden gezocht richting de beschikbaarheid voor het ambt van ouderling of diaken, of voor een taak als pastoraal bezoeker of jeugdleider etc.

Als het om het predikantschap gaat, dan blijkt dat momenteel te weinig studenten zich aanmelden voor de studie theologie om op termijn voldoende kandidaat-predikanten af te leveren aan de kerken. Omdat steeds minder jongeren een klassieke gymnasiumopleiding volgen, dient ook de optie van het volgen van een theologieopleiding zich voor veel middelbare scholieren minder snel aan dan in het verleden. Voeg daarbij dat jongeren vandaag sowieso moeilijker tot een besliste keuze voor een vervolgopleiding en toekomstig werkveld komen, en het is duidelijk dat we ons als kerken in de werving van theologiestudenten waarschijnlijk mede zullen moeten richten op de twintigers en dertigers. Meer dan voorheen zullen we als kerken moeten zoeken naar mogelijkheden om juist deze jonge mensen te bereiken. Twintigers en dertigers, die over de nodige gaven en studiezijn beschikken, mogen we er uitdrukkelijk toe aanzetten om zich te bezinnen op de vraag of God misschien ook hen zou kunnen roepen tot de taak van de verkondiging van het evangelie. Jonge afgestudeerde mensen bereiken soms al vroeg hun maatschappelijke piek en zijn vaak bezig met de vraag wat ze nu eigenlijk willen in het leven en wat de zin van geloof en kerk is. Daarbij zouden de kerken met hun vraag aansluiting kunnen zoeken.

Als het om het vinden van ouderlingen, diakenen of pastoraal bezoekers gaat, dan hebben we als kerken o.a. te maken met de belasting die twintigers en dertigers in hun leven ervaren. Voor alleenstaande mensen geldt dat de combinatie van werk, eigen huishouden en het onderhouden van sociale contacten vandaag veel van hen vraagt. Voor getrouwde mensen met een gezin geldt dat op een vergelijkbare manier. Dat is een maatschappelijke situatie die we als kerken kunnen betreuren, maar die we tegelijk wel als gegeven moeten aanvaarden. Dat betekent dat we ons voor het werven van ouderlingen en diakenen mogelijk bij voorbaat al meer op de veertig- en vijftigplussers zullen moeten richten, die maatschappelijk al een zekere balans hebben gevonden en, als ze een gezin hebben, de tropenjaren van de kleine of nog schoolgaande kinderen achter de rug hebben. Uit het oogpunt van opgedane levenservaring is dat bovendien zo gek nog niet en bijbels bovendien. Veertigers en vijftigers, die over de nodige gaven en levenservaring beschikken, mogen we er uitdrukkelijk toe aanzetten om zich te bezinnen op de vraag of God misschien ook hen zou kunnen roepen tot het vervullen van een pastorale- of diakonale taak binnen de gemeente. Van deze generatie mag in elk geval de bereidheid worden gevraagd om daar ook tijd voor beschikbaar te stellen en daar zo nodig offers voor te brengen.

Het zou mooi zijn als een preek over deze thematiek een bijdrage kan leveren aan ieders persoonlijke bezinning op zijn/haar eigen roeping binnen Gods Koninkrijk en binnen de gemeente.

Hieronder worden twee homiletische modellen aangereikt:

A preek volgens het syntactisch analytische model

Tekst: Matteüs 9,37-38
Schriftlezing: Matteüs 9,35–10,8

Thema: Je komt als geroepen!
Want 1. Er wacht een grote oogst
2. Er ligt een grote opdracht

Intro

- In de inleiding van preek kan gelijk bij het thema 'roeping' worden ingezet. Aan de hand van een actueel voorbeeld van iemand die een roeping van God ervoer of aan de hand van Bijbelse voorbeelden (Mozes, profeten, discipelen in Mat. 4,19 etc.) kan de hoorder worden gevraagd om zich voor te stellen hoe hij (lees ook steeds: zij) het zou vinden als God hem zou roepen voor een bijzondere taak. Dat zal voor velen waarschijnlijk een gekke gedachte zijn. Maar waarom zou dat niet kunnen gebeuren? Staan wij überhaupt open voor die mogelijkheid? Misschien kom ook jij wel als geroepen...
- Een andere optie is om in de inleiding van de preek eerst de huidige situatie te schetsen van een tekort aan ambtsdragers (predikanten en ouderlingen/diakenen) die aanleiding is voor preek en themazondag. Aangegeven kan worden dat dit tekort met een preek of themazondag niet zomaar is om te buigen, omdat ambt ook met roeping te maken heeft. Maar dan kan vervolgens de vraag worden gesteld hoe wij ons voorstellen dat roeping dan in zijn werk gaat. Daar gebruikt God andere mensen voor, soms ook een ontmoeting/gesprek, een Bijbelwoord, een preek, een gebed... De vraag kan vast ter overweging worden meegegeven of de hoorder in zijn hart wel eens heeft overwogen tot welke taak God hem/haar zou kunnen roepen. Een themazondag kan worden gebruikt om daar onderling over door te spreken en als stimulans om daarover na te denken en voor te bidden.

Vanuit de inleiding kan een overgang worden gemaakt naar de tekst. Die is gekozen uit het verhaal van Jezus' aanstelling van 12 leerlingen tot zijn apostelen. We zoomen in op de woorden die Jezus daaraan voorafgaand heeft gesproken. In de gang van het verhaal hadden we de verzen 37 en 38 waarschijnlijk niet gemist als ze er niet hadden gestaan. Ze brengen een heel eigen perspectief mee en de betekenis ervan overstijgt de context van dat moment. Jezus spreekt van een grote oogst en van een grote opdracht.

(In de context betreft de opdracht van de leerlingen het uitdrijven van boze geesten en het genezen van zieken. Dit ligt in het verlengde van Jezus' eigen werk van dat moment. Uit Mat. 10,7-8 blijkt dat dit in het kader staat van de verkondiging van het Koninkrijk. Sommige hoorders zullen gelijk de vraag willen stellen of die roeping om te genezen en boze geesten uit te drijven – volgens 10,8 zelfs het opwekken van doden – ook vandaag voor ons nog geldt. Misschien is het goed om gelijk aan het begin van de preek de verwachtingen wat te managen en expliciet te zeggen dat deze vraag in de preek niet aan de orde zal komen en een afzonderlijke preek vraagt. Vandaag zoomen we in op de grote oogst en de grote opdracht die de tekstverzen noemen).

1. De grote oogst

Wat de metafoor van de oogst betreft verdient het geen aanbeveling om de spitsvondige, maar toch wat gekunstelde exegese van Van Bruggen te volgen. Volgens Van Bruggen zou de oogst zien op het uitdelen van de vruchten van genezing. Het zou gaan om het binnenhalen en uitdelen van de gaven en krachten

van de Geest die nu beschikbaar zijn. Deze exegese komt niet heel overtuigend over. De metafoor van de oogst wordt in de Bijbel steevast gebruikt als beeld voor het eschaton. Dat is ook elders in het evangelie naar Matteüs het geval (zie 13,30 en 39). In onze tekstverzen onderstreept het beeld van de oogst het eschatologisch karakter van de tijd waarin Jezus zijn missie volbrengt en waarin ook zijn leerlingen worden uitgezonden (zie commentaar van Davies & Allison).

De intrigerende vraag die hier aan de orde moet komen, is hoe Jezus van een grote oogst kan spreken. Dit heeft met zijn manier van kijken naar de mensen te maken. In vers 35 wordt de omvang van Jezus' werk beschreven (net als in Mat. 4,23 maar nu verbreed tot alle steden en dorpen), in vers 36 de bewogenheid voor mensen waarmee Jezus zijn werk doet. Het is niet gezegd dat de mensen die zich om Jezus verzamelden er van de buitenkant zo uitgeput en hulpeloos uitzagen en allemaal met hun tong op de schoenen liepen. De mensen die Jezus toen zag waren vast geen andere mensen dan die wij vandaag tegenkomen. Je kunt dan naar mensen kijken en snel oordelen dat zij niet op het evangelie zitten te wachten. Maar Jezus ziet dieper. Hij peilt hun nood en hun behoefte aan een herder die zich over hen ontfermt. Impliciet klinkt hier al door dat alleen Jezus zelf die herder kan zijn.

Een mogelijke koppeling naar onze actuele situatie: We zien soms minder kerkgangers, krimpende kerken, christenen als kleiner wordende minderheid in de samenleving, afstoting en fusies van theologieopleidingen. Een logische conclusie zou kunnen zijn dat we voor de toekomst dan ook met minder predikanten en andere werkers toekunnen. Maar de omgekeerde conclusie is ook mogelijk. Dat hangt namelijk van je manier van kijken af. De nood is kennelijk hoog, dus zijn er veel meer arbeiders nodig.

Het beeld verschuift in vers 37 van schapen naar oogst, maar het voorafgaande moet worden meegedacht. De verbinding tussen beide beelden kan worden gelegd via het motief van Jezus' bewogenheid. Jezus' ziet in de scharen vooral de grote oogst die nog moet worden binnengehaald. Niet alleen de nood is groot, maar in geloof ziet Jezus dat ook de oogst groot is. Jezus ziet dat er veel werk te verrichten is en dat er nog voor het Koninkrijk van God veel te winnen is. Maar zolang Jezus de enige arbeider is, schiet het niet echt op. Jezus wil zijn leerlingen inschakelen als medearbeiders in de oogst. De arbeiders die Jezus zoekt, zijn leerlingen die op dezelfde manier als Jezus naar de mensen leren kijken en dan dezelfde herderlijke bewogenheid hebben. Herders dus die uitgeputte en hulpeloze mensen bij de ene Goede Herder weten te brengen, hen rust en perspectief kunnen geven – in de zin van Psalm 23.

2. De grote opdracht

Meestal wordt het zendingsbevel uit Mat. 28,19-20 als de grote opdracht gezien. Vgl. de Grote Opdracht School destijds van stichting Agape waarin veel goed en belangrijk werk is verzet. Het is echter mooi om te laten zien dat Jezus daar in Mat. 9,38 een andere grote opdracht aan vooraf laat gaan. De opdracht namelijk om te bidden. Deze opdracht onderstreept dat de het in het Koninkrijk niet om ons werk, maar om dat van Jezus gaat. De oogst is niet van ons, maar van God als eigenaar van de oogst. Hij moet arbeiders uitzenden. Dat sluit aan bij ons spreken over roeping. Tegelijk bepaalt deze opdracht om te bidden ons bij de verantwoordelijkheid die heel de gemeente gezamenlijk heeft. Voor zending en evangelisatie, maar ook als het om het tekort aan predikanten en andere werkers in kerk en Koninkrijk gaat. Dit bidden kan niet zonder de eerder genoemde bewogenheid met mensen. Het gebed kan die bewogenheid op zijn beurt ook weer voeden en stimuleren trouwens.

Veel gemeenteleden zullen deze grote opdracht gemakkelijker vinden om aan te horen dan de grote opdracht van Mat. 28,19-20. Want die laatste roept gelijk het ongemakkelijke gevoel op dat ook wij aan de slag moeten en andere mensen tot leerlingen moeten maken. Een opdracht om te bidden voelt veiliger. Want dan kun je verantwoordelijkheid bij God laten. Hij moet arbeiders zenden. En dat kunnen ook anderen zijn. Voor velen een geruststellende gedachte... Toch kan juist het bidden hiervoor ook tot gevolg hebben dat de overtuiging groeit dat God ook jou roept (vgl. Teun van der Leer in Soteria 20/3 [2003], 2-4: 'Bidden is gevaarlijk! Een exegetische verkenning van Matteüs 9:35 – 10:5a'). Misschien is dat ook wel de reden dat Jezus hier niet zelf tot God bidt om meer arbeiders (had ook gekund), maar dat Hij ons aan het bidden zet. Let er op dat de twaalf leerlingen in Mat. 10,1 worden geroepen uit dezelfde kring van

leerlingen die Jezus in Mat. 9,38 eerst aan het bidden zet... Zoiets gebeurt concreet ook in de gebedssamenkomst van Hand. 13,2...

Slot

Dit laatste biedt een aanknopingspunt om aan het slot van de preek weer terug te grijpen op de inleiding en terug te komen op de vraag: Waarom zou God jou niet kunnen roepen? Juist in het gebed kan God ook roeping op jouw eigen hart leggen... Het hoeven niet per se anderen te zijn die vandaag door God tot predikant, tot jeugdleiders, tot missionair werker etc. worden geroepen... Ik? Geroepen? Zeg niet te snel dat jij daar niet geschikt voor bent. Misschien kom ook jij wel als geroepen! Onder de apostelen zaten ook mensen die een sollicitatieprocedure bij ons niet zouden zijn doorgekomen. Het begint ermee dat de bewogenheid van Jezus een echo krijgt in je eigen hart. Roep hoorders in je preek dus niet alleen in algemene zin op tot gebed om meer arbeiders, maar ook dat zij hun eigen roeping in Gods Koninkrijk in gebed zouden willen brengen...

B Preek volgens het model van Passie voor preken

Tekst: Matteüs 9,37-38
Schriftlezing: Matteüs 9,35–10,8

Thema: Je komt als geroepen!

Intro

- In de inleiding van preek kan gelijk bij het thema 'roeping' worden ingezet. Aan de hand van een actueel voorbeeld van iemand die een roeping van God ervoer of aan de hand van Bijbelse voorbeelden (Mozes, profeten, discipelen in Mat. 4,19 etc.) kan de hoorder worden gevraagd om zich voor te stellen hoe hij (lees ook steeds: zij) het zou vinden als God hem zou roepen voor een bijzondere taak. Dat zal voor velen waarschijnlijk een gekke gedachte zijn. Maar waarom zou dat niet kunnen gebeuren? Staan wij überhaupt open voor die mogelijkheid? Misschien kom ook jij wel als geroepen...
- Een andere optie is om in de inleiding van de preek eerst de huidige situatie te schetsen van een tekort aan ambtsdragers (predikanten en ouderlingen/diakenen) die aanleiding is voor preek en themazondag. Aangegeven kan worden dat dit tekort met een preek of themazondag niet zomaar is om te buigen, omdat ambt ook met roeping te maken heeft. Maar dan kan vervolgens de vraag worden gesteld hoe wij ons voorstellen dat roeping dan in zijn werk gaat. Daar gebruikt God andere mensen voor, soms ook een ontmoeting/gesprek, een Bijbelwoord, een preek, een gebed... De vraag kan vast ter overweging worden meegegeven of de hoorder in zijn hart wel eens heeft overwogen tot welke taak God hem/haar zou kunnen roepen. Een themazondag kan worden gebruikt om daar onderling over door te spreken en als stimulans om daarover na te denken en voor te bidden.

Tekst

Vanuit de inleiding kan een overgang worden gemaakt naar de tekst. Die is gekozen uit het verhaal van Jezus' aanstelling van 12 leerlingen tot zijn apostelen. We zoomen in op de woorden die Jezus daaraan voorafgaand heeft gesproken. In de gang van het verhaal hadden we de verzen 37 en 38 waarschijnlijk niet gemist als ze er niet hadden gestaan. Ze brengen een heel eigen perspectief mee en de betekenis ervan overstijgt de context van dat moment. Jezus spreekt van een grote oogst en van een grote opdracht.

(In de context betreft de opdracht van de leerlingen het uitdrijven van boze geesten en het genezen van zieken. Dit ligt in het verlengde van Jezus' eigen werk van dat moment. Uit Mat. 10,7-8 blijkt dat dit in het kader staat van de verkondiging van het Koninkrijk. Sommige hoorders zullen gelijk de vraag willen stellen of die roeping om te genezen en boze geesten uit te drijven –

volgens 10,8 zelfs het opwekken van doden – ook vandaag voor ons nog geldt. Misschien is het goed om gelijk aan het begin van de preek de verwachtingen wat te managen en expliciet te zeggen dat deze vraag in de preek niet aan de orde zal komen en een afzonderlijke preek vraagt. Vandaag zoomen we in op de grote oogst en de grote opdracht die de tekstverzen noemen).

Wat de metafoor van de oogst betreft verdient het geen aanbeveling om de spitsvondige, maar toch wat gekunstelde exegetische van Van Bruggen te volgen. Volgens Van Bruggen zou de oogst zien op het uitdelen van de vruchten van genezing. Het zou gaan om het binnenhalen en uitdelen van de gaven en krachten van de Geest die nu beschikbaar zijn. Deze exegetische komt niet heel overtuigend over. De metafoor van de oogst wordt in de Bijbel steevast gebruikt als beeld voor het eschaton. Dat is ook elders in het evangelie naar Matteüs het geval (zie 13,30 en 39). In onze tekstverzen onderstreept het beeld van de oogst het eschatologisch karakter van de tijd waarin Jezus zijn missie volbrengt en waarin ook zijn leerlingen worden uitgezonden (zie commentaar van Davies & Allison).

De intrigerende vraag die hier aan de orde moet komen, is hoe Jezus van een grote oogst kan spreken. Dit heeft met zijn manier van kijken naar de mensen te maken. In vers 35 wordt de omvang van Jezus' werk beschreven (net als in Mat. 4,23 maar nu verbreed tot alle steden en dorpen), in vers 36 de bewogenheid voor mensen waarmee Jezus zijn werk doet. Het is niet gezegd dat de mensen die zich om Jezus verzamelden er van de buitenkant zo uitgeput en hulpeloos uitzagen en allemaal met hun tong op de schoenen liepen. De mensen die Jezus toen zag waren vast geen andere mensen dan die wij vandaag tegenkomen. Je kunt dan naar mensen kijken en snel oordelen dat zij niet op het evangelie zitten te wachten. Maar Jezus ziet dieper. Hij peilt hun nood en hun behoefte aan een herder die zich over hen ontfermt. Impliciet klinkt hier al door dat alleen Jezus zelf die herder kan zijn.

Het beeld verschuift in vers 37 van schapen naar oogst, maar het voorafgaande moet worden meegedacht. De verbinding tussen beide beelden kan worden gelegd via het motief van Jezus' bewogenheid. Jezus' ziet in de scharen vooral de grote oogst die nog moet worden binnengehaald. Niet alleen de nood is groot, maar in geloof ziet Jezus dat ook de oogst groot is. Jezus ziet dat er veel werk te verrichten is en dat er nog voor het Koninkrijk van God veel te winnen is. Maar zolang Jezus de enige arbeider is, schiet het niet echt op. Jezus wil zijn leerlingen inschakelen als medewerkers in de oogst. De arbeiders die Jezus zoekt, zijn leerlingen die op dezelfde manier als Jezus naar de mensen leren kijken en dan dezelfde herderlijke bewogenheid hebben. Herders dus die uitgeputte en hulpeloze mensen bij de ene Goede Herder weten te brengen, hen rust en perspectief kunnen geven – in de zin van Psalm 23.

Boodschap

Meestal wordt het zendingsbevel uit Mat. 28,19-20 als de grote opdracht gezien. Vgl. de Grote Opdracht School destijds van stichting Agape waarin veel goed en belangrijk werk is verzet. Het is echter mooi om te laten zien dat Jezus daar in Mat. 9,38 een andere grote opdracht aan vooraf laat gaan. De opdracht namelijk om te bidden. Deze opdracht onderstreept dat de het in het Koninkrijk niet om ons werk, maar om dat van Jezus gaat. De oogst is niet van ons, maar van God als eigenaar van de oogst. Hij moet arbeiders uitzenden.

Arbeiders die we ook vandaag nodig hebben. We zien soms minder kerkgangsters, krimpende kerken, christenen als kleiner wordende minderheid in de samenleving, afstoting en fusies van theologieopleidingen. Een logische conclusie zou kunnen zijn dat we voor de toekomst dan ook met minder predikanten en andere werkers toekunnen. Maar de omgekeerde conclusie is ook mogelijk. Dat hangt namelijk van je manier van kijken af. De nood is kennelijk hoog, dus zijn er veel meer arbeiders nodig.

Kriebel (weerstand)

Maar hoe komen we dan aan meer arbeiders?..... De discipelen tegen wie Jezus zegt dat zij leerlingen moeten maken waren geschikt voor die taak, ik zie mezelf niet aan de slag gaan om anderen tot leerling van Jezus te maken..... Anderen zijn geschikter. God weet dat en daarom roept hij mij niet....

Krabbel

God roep jou in ieder geval op om te bidden. Want Jezus' woorden bepalen ook jou bij de opdracht om te bidden. Het gebed om arbeiders die tot de oogst kunnen ingaan is een verantwoordelijkheid die heel de gemeente gezamenlijk heeft. Voor zending en evangelisatie, maar ook als het om het tekort aan predikanten en andere werkers in kerk en Koninkrijk gaat. Dit bidden kan niet zonder de eerder genoemde bewogenheid met mensen. Het gebed kan die bewogenheid op zijn beurt ook weer voeden en stimuleren trouwens.

Toch kan juist het bidden hiervoor ook tot gevolg hebben dat de overtuiging groeit dat God ook jou roept (vgl. Teun van der Leer in Soteria 20/3 [2003], 2-4: 'Bidden is gevaarlijk! Een exegetische verkenning van Matteüs 9:35 – 10:5a'). Misschien is dat ook wel de reden dat Jezus hier niet zelf tot God bidt om meer arbeiders (had ook gekund), maar dat Hij ons aan het bidden zet. Let er op dat de twaalf leerlingen in Mat. 10,1 worden geroepen uit dezelfde kring van leerlingen die Jezus in Mat. 9,38 eerst aan het bidden zet... Zoiets gebeurt concreet ook in de gebedssamenkomst van Hand. 13,2...

Waarom zou God jou niet kunnen roepen? Juist in het gebed kan God ook roeping op jouw eigen hart leggen... Het hoeven niet per se anderen te zijn die vandaag door God tot predikant, tot jeugdleiders, tot missionair werker etc. worden geroepen... Ik? Geroepen? Zeg niet te snel dat jij daar niet geschikt voor bent. Misschien kom ook jij wel als geroepen! Onder de apostelen zaten ook mensen die een sollicitatieprocedure bij ons niet zouden zijn doorgekomen. Het begint ermee dat de bewogenheid van Jezus een echo krijgt in je eigen hart. Roep hoorders in je preek dus niet alleen in algemene zin op tot gebed om meer arbeiders, maar ook dat zij hun eigen roeping in Gods Koninkrijk in gebed zouden willen brengen...

Jaap Dekker i.s.m. Kees de Groot
Enschede, 20 februari 2014